

Utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte fredag 18. juni 1926.

Stats- og utenriksminister *Lykke* tilstede.

Formannen (Hambro) bad statsministeren uttale sig om, hvad han mente om ensartet og samlet behandling av de foreliggende voldgiftstraktater med de øvrige nordiske lande i motsetning til særskilt behandling. Spesielt nevnte formannen spørsmålet om, hvorvidt det var tilrådelig å underkaste den finske traktat særskilt behandling og utsette behandlingen av den svenske og den danske. Dernæst spurte formannen, hvad utenriksministeren mente om vedtagelse eller forkastelse og endelig om utsettelse til realitetsbehandling på neste Storting av samtlige traktater.

Stats- og utenriksminister **Lykke** uttalte omtrent følgende:

Han kunde nok ha tenkt sig en annen fremgangsmåte enn den, som den tidligere regjering her hadde anvendt, nemlig at der var gått frem slik, at man hadde sluttet og forelagt den svenske avtale særskilt for Stortinget, før man gikk til underhandling om andre, men han innrømmet, at det kanskje ikke hadde været så lett, all den stund det danske initiativ jo straks bragte oss i forbindelse med Danmark og spørsmålet om avtale også med dette land.

Hvad nu den svenske traktat angår, må man erindre, at den ialfall er blitt til på *norsk* initiativ, og dette er en side av spørsmålet, som svenskerne legger megen vekt på. Det ligger derfor ganske naturlig slik, at den svenske traktat iethvertfall bør behandles straks. Men hvis vi samtidig f.eks. skulde utsette behandlingen av den danske, vilde dette sikkert komme til å skaffe oss adskillige vanskeligheter. Å behandle Danmark på en annen måte, vilde være meget vanskelig å forklare og begrunne, selv om det bare gjaldt en mindre utsettelse.

Hvad den finske traktat angår, vilde han anse det litet heldig å behandle denne på en annen måte enn de øvrige f.eks. ved å ta den op til særskilt, øieblikkelig behandling. Vi står i et vanskeligere forhold, utenrikspolitisk sett, til Finnland enn til Danmark. Det vilde derfor gjøre et litt underlig inntrykk, om Finnland nu skulde bli behandlet annerledes, på en måte bli særskilt begunstiget ved at vi fant straks å kunne godkjenne den forelagte voldgiftstraktat med det, men måtte vente med de øvrige. Vi bør ikke gi det skinn av, at vi kan gå til en avgjørelse med Finnland, som vi av en eller annen grunn finner ikke å kunne gå til med andre land.

Det er hele vår stilling til Folkeforbundet og den politikk vi i den forbindelse har ført, som har bragt oss til disse voldgiftsavtaler med våre nærmeste naboer. Det er denne linje, som må være vår vei fremover. Og den bekjente

statsministeren sig prinsipielt til. Han vilde derfor meget beklage enhver utsettelse. Det blir overmåte vanskelig å forklare *hvorfor* en utsettelse skjer. Når det gjelder den slags ømfindtlige spørsmål, - man må jo huske at disse traktater har foreligget for Stortinget siden februar - vil det falle meget ondt å forklare, at Stortinget ikke har fått tid til å behandle dem og nu må utsette dem f.eks. fordi sesjonen er så langt fremskreden.

Særlig vanskelig vil dette falle å forklare likeoverfor Sverige av hensyn til det initiativ, vi der tok. Dertil kommer, at vårt forhold til Sverige for tiden er meget godt, og han vilde nødig, at noget blev gjort eller at noget skjedde, som kunde misforståes. Som eksempel på den velvilje vi i den siste tid hadde møtt fra svensk side, vilde han nevne to ting: Uoverensstemmelsen ved sardintollen var tilfredsstillende og velvillig ordnet. Dernæst hadde vi ved de tysk-svenske forhandlinger om ny handelsavtale en viss interesse av at herdet fett i denne handelsavtale blev tollfritt, idet vi på grunn av vår mestbegunstigelse da vilde nyte godt derav. For Sverige selv hadde dette spørsmål ikke så stor interesse, men grunnet svensk velvilje og dyktig arbeide også fra våre sendemenns side i Berlin og Stockholm, hadde vi sluppet truende toll.

Det vil av dette forståes, at det er av den aller største interesse å vedlikeholde et godt forhold til og samarbeide med Sverige. Selv om man både saklig og objektivt vilde søke å forklare en utsettelse, vilde en slik neppe bli forstått, og det kunde lett i Sverige, hvor der naturligvis også var kretser som så mindre velvillig på traktaten, bli utnyttet mot nordmennes bona fide. Dette vårt gode forhold til Sverige var efter hans mening tilstrekkelig grunn til, at han måtte fraråde en utsettelse.

Man måtte også huske på, at avløsningen av de gamle traktater med Sverige og Danmark ved de nu foreslåtte nye efter hans mening ikke satte oss i nogen ugunstigere stilling. Og med hensyn til de med Danmark uopgjorte spørsmål, vilde disse neppe bli lettere å løse, hvis vi med tydelig adresse til den danske traktat utsatte avgjørelsen av dette spørsmål. Han for sin del trodde, at disse uopgjorte saker ikke vilde stå værre, når den nye traktat var avsluttet, men at det vile være lettere for oss å få dem frem, efterat traktaten var sluttet.

Man måtte også ta noget hensyn til den stemning, som agitasjonen mot traktatene nu satte i bevegelse. Vi husker Grønlandsforhandlingene og den stemning disse vakte i pressen, i adresser og i resolusjoner. Også nu er det mange, som uten å kjenne til den gamle traktat med Danmark betrakter inngåelsen av den nye som en ydmygelse eller ialfall som en tåpelighet. Hvis saken nu utsettes, risikerer vi fremover at en nasjonalistisk stemning griper om sig. Det er jo dessverre lett å reise en agitasjon på nasjonalistisk og chauvinistisk grunnlag. I virkeligheten trodde han ikke, at der var nogen

dyptgående stemning mot traktaten i nasjonen, men der kan på dette område lett settes bølger og reises bevegelse.

Han vilde derfor inntrengende anbefale for komiteen å behandle alle tre traktater straks.

På et spørsmål fra **Øens** side, om man ikke likefrem kunde si til Danmark, at vi ikke fant det formålstjenlig eller heldig å gå til øieblikkelig godkjennelse av den danske traktat, før der fra dansk side var gitt håndgripelige tegn på Danmarks velvilje og imøtekommenhet likeoverfor endel av de spørsmål, som var reist mellom oss, f.eks. arkivsaken, svarte statsministeren, at han fant dette å være en ganske forkastelig fremgangsmåte. Det var nemlig ikke av nogen særlig interesse for Danmark å få denne traktat i orden, tvertimot, Danmark ser nokså gjerne, at Norge blev isolert, hvad der utvilsomt vilde skje, hvis vi ikke vedtar traktatene. - Hvad de med Danmark utestående spørsmål angår, så er arkivsaken under forberedelse fra norsk side ved en komite, som allerede i lang tid har arbeidet. Og hvad et annet spørsmål, om bedre vilkår for våre fangstmenn på Vest-Grønland, angår, hadde han bestemt sig til å foreslå for Danmark, at der blev sendt menn fra den praktiske bedrift - fangstmenn - ned for å underhandle om bedre forhold for norske interesser på Vest-Grønland. Tanken, som han underhånden hadde nevnt for den danske sendemann, var av denne blitt hilst med glede.

Hvis man lot den stemning råde, som nu på enkelte kanter var under utvikling, vilde det sikkert isolere Norge.

Efterat statsministeren var gått, slog **formannen** fast følgende på grunnlag av statsministerens uttalelser:

Komiteen kan ikke ta den finske traktat op til særskilt behandling og la de to øvrige utsette. Komiteen kan heller ikke utsette den danske og behandle de to øvrige. Til dette siste svarte **Øen**, at han efter stillingen, som den nu var, var enig heri, selvom det kanskje nettop var denne fremgangsmåte, som oprindelig hadde hatt størst tilslutning innen hans gruppe.